

بلکه قیمت آن می‌تواند ترکیبی از هزینه‌های تمام شده، هزینه سوخت‌های جایگزین، قیمت معادل گاز در مرزهای وارداتی و صادراتی و فرصت‌های مختلفی از جمله تزریق گاز به مخازن نفتی، تبدیل به مواد با ارزش افزوده بیشتر و مواردی از این قبیل باشد که پیش روی مصارف گاز کشور قرار دارد.

اگرچه تفاوت فاحش قیمت‌های داخلی انرژی با قیمت‌های منطقه‌ای و جهانی، به افزایش قاچاق منجر شده و عاملی فسادآور در کشور تلقی می‌شود، اما باید به این نکته توجه داشت که آزادسازی قیمت نیز می‌تواند اثرات تورمی زیان‌باری را در پی داشته باشد. لذا بیم آن می‌رود که قبل از بروز مزایای این طرح، تحمیل فشارهای ناشی از معایب آن بر اقتصاد کشور، قشرهای آسیب‌پذیر را دچار لطمات جبران‌ناپذیری نماید. لذا اجرای این طرح، دقت فراوانی را می‌طلبد.

یکی دیگر از نگرانی‌های اجرای طرح هدفمندی یارانه‌های انرژی، فشاری است که به صنایع کوچک تحمیل خواهد کرد. بدین ترتیب بیم آن می‌رود که بسیاری از کارگاه‌ها و صنایع کوچک - که تاب پرداخت افزایش هزینه‌های انرژی را ندارند - تعطیل شده و تولید خود را متوقف نمایند. در این رابطه، عمده مشکلات ناشی از اجرای طرح هدفمندی یارانه‌ها عبارتند از: افزایش هزینه‌های خانوار، افزایش هزینه دولت، تشدید تورم و افزایش وابستگی اقتصاد کشور به نوسانات قیمت نفت.

چنانچه اجرای این طرح با دقت انجام نپذیرد، اثرات زیان‌باری بر معیشت اقشار مختلف مردم - به ویژه اقشار آسیب‌پذیر - و همچنین بر صنایع کوچک برجای خواهد گذاشت. در همین راستا و برای پیشگیری از بروز چنین آثار زیان‌باری، روش‌های متعادل‌تر ذیل پیشنهاد می‌شود:

افزایش تدریجی قیمت‌ها

یکی از راه‌های مهار و کنترل اثرات تورمی حذف یارانه‌ها، افزایش تدریجی قیمت‌ها است. البته در این رابطه تجربه خوبی در سال‌های گذشته وجود نداشته است و عملاً در رابطه با افزایش تدریجی قیمت بنزین به گونه‌ای عمل شد که با توجه به نرخ تورم کشور، نه تنها قیمت آن روند افزایشی نداشت، بلکه حتی قیمت واقعی این حامل انرژی، هر ساله از سال قبل کمتر بود. بنابراین در رابطه با افزایش تدریجی قیمت‌ها می‌توان در بازه زمانی معین - حداکثر ۳ تا ۵ سال - قیمت انرژی را به قیمت‌های واقعی نزدیک کرد.

توزیع هدفمند منابع حاصل از حذف یارانه‌ها

یکی از راه‌های کاهش و تعدیل فشار ناشی از افزایش قیمت‌ها بر اقشار آسیب‌پذیر و البته تولیدکنندگان، توزیع متناسب کلیه درآمدها و منابع حاصل از حذف یارانه‌ها است که این امر، باید با مکانیزمی مناسب، بین اقشار و دهک‌های کم‌درآمد و تولیدکنندگانی که به دلیل افزایش قیمت‌ها دچار بحران

می‌شوند صورت گیرد.

البته لازم است پیش از اجرای طرح هدفمندی‌سازی یارانه‌ها، این باور بین توده‌های مختلف مردم شکل بگیرد که هدف اولیه از حذف یارانه‌ها، کسب درآمد برای دولت نیست، بلکه انگیزه قوی اجرای این طرح، توزیع عادلانه درآمد و کمک به اقشار کم‌درآمد

موانع کارآفرینی در کشور

قوانین بازدارنده

جامعه می‌باشد. به هر حال با توجه به مسایلی که مطرح شد، طرح هدفمند شدن یارانه‌ها - به ویژه در رابطه با انرژی - از ضروریاتی است که البته اقتضات خاص خود را دارد و اجرای درست، دقیق و منطقی این طرح، همت و ویژه و کارشناسانه دولت، مجلس و مردم را می‌طلبد. ■

نگاه دکتر علی‌الله همدانی به موانع و مشکلات پیش روی کارآفرینان به ویژه از لحاظ قوانین و مقررات

کارآفرینان مانع ایجاد کنند. پس در ابتدا به یک رشته از قوانین و مقررات اشاره می‌کنیم که عملاً این مشکلات را ایجاد می‌نمایند.

قوانین دست و پاگیر

قوانین و مقررات بحث‌برانگیز شامل قوانین جاری بوده که از مدت‌ها قبل به مرحله اجرا درآمده است. از آن جمله قوانین کار، تأمین اجتماعی، شوراها، اسلامی، مالیات، سرمایه‌گذاری و مقررات پولی و بانکی می‌باشند که به صورت مختصر به قوانین و مقررات مذکور اشاره می‌کنیم.

۱) قانون کار: قانون کار نقشی اساسی در تنظیم روابط کار، ایجاد فضای مطلوب کسب‌وکار، تولید بهینه و افزایش بهره‌وری به عهده دارد که برای نیل به اهداف فوق، باید از یک سو سرمایه را حفظ کند و در جهت سودآوری سوق دهد و از سوی دیگر حفظ عزت و کرامت انسانی کارگران را مورد توجه قرار داده و زمینه بهبود شرایط کار و زندگی آنان را فراهم

کشورهای جهان با استفاده از خلاقیت‌ها، ابتکارات و نوآوری‌های خویش پای پیش می‌نهند کارآفرینان هستند که می‌توانند نقش عمده‌ای را در پیشرفت اقتصاد کشور ایفا کنند. تردیدی نیست که بهره‌مندی از ابتکارات و نوآوری کارآفرینان که تعداد این گروه در میان جوانان کم نیست می‌تواند نقش مهمی را در زمینه تولید اقتصادی و رفع تنگناهای کشور ایفا نماید.

آورد. ولی قانون کار جمهوری اسلامی ایران در چنان شرایطی تنظیم و تصویب گردیده است که نه تنها نیل به اهداف فوق را میسر نساخته بلکه موانع و مشکلاتی در مسیر کارآفرینان ایجاد نموده است. این موانع عبارتند از:

- عدم امکان اعمال مدیریت در زمینه‌های مرتبط با تغییر شرایط حقوقی در مالکیت واحد تولیدی، تغییر در شرایط کار، فسخ قرارداد کار، تعلیق کار و الزام بازگشت به کار کارگر، الزامات و مسؤولیت‌های کارفرما و امثال آن
- کاهش مدت کار با توجه به میزان تعطیلات و مرخصی‌ها

● افزایش هزینه نیروی انسانی به لحاظ

بدین ترتیب، کارآفرینان گروهی فعال هستند که با سرمایه اندک به میدان می‌آیند و قصد دارند مشکلات فراروی اقتصاد کشور را از میان بردارند. این افراد اگرچه سرمایه قابل توجهی ندارند لیکن کوله باری از امید، کوشش و فعالیت، ابتکار و نوآوری و خطرپذیری را به همراه دارند.

با توجه به چنین شرایطی باید راه را برای فعالیت چنین گروه فعال و علاقمندی هموار کرد و موانع موجود در مسیر آنان را مرتفع ساخت. برای نیل به این هدف، شرایط ایجاد می‌کند این موانع و مشکلات شناخته شده و زمینه‌های فکری و سنتی آن مشخص گردد. بدیهی است موانع و مشکلات جنبه‌های مختلفی دارند و در زمینه‌های گوناگونی می‌توانند برای فعالیت

پرداخت های مختلف و متنوع

- تشکل های کارگری و دخالت در امور اداره واحد
- جرایم و مجازات ها برای کارفرمایان
- پرداخت حق سنوات.

موارد یاد شده و موارد دیگری از این قبیل، موانع و مشکلاتی را فراروی کارآفرینان فراهم می آورند.

۲) قانون تأمین اجتماعی: اصل ۲۹ قانون اساسی، به منظور تحکیم نظام تأمین اجتماعی و با هدف حمایت از اقشار مختلف در برابر رویدادهای طبیعی و پیامدهای آن شامل بیماری، از کار افتادگی، سالمندی، بازنشستگی، بیکاری و غیره مقرراتی وضع نموده که شامل فعالیت های بیمه ای و حمایتی می باشد. قانون تأمین اجتماعی با وجود دستاوردهای عظیمی که می تواند در این رهگذر برای کارگران داشته باشد اما مشکلاتی نیز برای کارآفرینان نیازمند به کمک و پشتیبانی فراهم می آورد که عبارتند از: ۱) بالا بودن نرخ حق بیمه و سهم کارفرما به میزان ۲۳ درصد که برای کارآفرینان پرداخت آن مشکل می باشد، ۲) طرق وصول حق بیمه و تدابیری که از سوی سازمان انجام می گیرد، ۳) عملیات حقوقی به هنگام تأخیر یا عدم پرداخت حق بیمه، ۴) جریمه ناشی از عدم پرداخت به موقع حق بیمه، ۵) چگونگی بازرسی و حسابرسی و ۶) چگونگی رایبه خدمات از سوی مجریان قانون.

۳) قانون شوراهای اسلامی - تشکل های کارگری: در اصل ۱۰۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ایجاد شوراهای اسلامی به منظور تأمین قسط اسلامی، همکاری در تهیه برنامه ها و ایجاد هماهنگی در پیشرفت امور واحدهای تولیدی مقرر گردیده که بر اساس آن، قانون تشکیل شوراهای اسلامی کار در سال ۱۳۶۳ از تصویب مجلس شورای اسلامی گذشت و وظایف شوراهای آن به شرح زیر پیش بینی شد:

تأمین قسط اسلامی، همکاری در تهیه برنامه ها، ایجاد هماهنگی در پیشرفت امور، نظارت در امور واحد، شرکت مستمر نماینده مدیریت در جلسات شورا، شرکت مستمر نماینده و عضو رابط شورا در هیأت مدیره، بررسی شکایات کارکنان در مورد نارسایی های واحد.

همانطور که در موارد فوق مشاهده می شود، قانون وظایفی برای شوراهای تعیین نموده که هیچ ارتباطی با وظایف سندیکاهای کارگری ندارد و در عین حال نحوه اجرای آن به شکلی است که در بسیاری موارد موجبات دخالت در امور واحد و ناراضی کارفرما را فراهم می آورد و همین امر در روند عادی کار واحد خلل وارد آورده و موجب کاهش تولید یا رایبه خدمات می گردد.

نکته ای را که باید همواره مورد توجه قرار داد این است که در آغاز فعالیت یک کارآفرین، با امکانات کم و تعداد اندک نیرو، ممکن است بسیاری از مواردی که بدان اشاره شد وجود نداشته و مزاحمتی برای اداره واحد تولیدی ایجاد نشود ولی با توسعه و گسترش زمینه های کار و فعالیت کارآفرین و با توجه به این که

شرط اولیه تشکیل شورای اسلامی کار وجود ۳۵ کارگر داریم است، به زودی و پس از تداوم فعالیت کارآفرین، واحد تولیدی به این حد نصاب می رسد و با تشکیل شورای اسلامی کار موجبات بروز مشکلات و موانع مذکور فراهم می شود. این شرایط سبب گردیده است که بسیاری از کارشناسان و متخصصان امر معتقد گردند که شورای اسلامی کار را نمی توان در زمره تشکل های کارگری بر شمرده و سازمان بین المللی کار نیز با عنایت به دو سند بین المللی شماره ۸۷ و ۹۶ این واقعیت را به دولت ایران اعلام داشته است.

بدین ترتیب برای این که بتوان مشکلات و موانعی را که شورای اسلامی کار برای کارآفرینان به وجود می آورد مرتفع ساخت، باید تشکل های کارگری به نحوی تشکیل و سازمان دهی شوند که تنها در صدد حفظ حقوق صنفی کارگران باشند و تحت این عنوان یا عناوین دیگر مدیریتی مشکلاتی برای روند عادی فعالیت کارآفرینان ایجاد نشود.

۴) قانون مالیات ها: مالیات ها نیز از جمله مسائلی هستند که همواره مشکلاتی برای کارآفرینان

ایجاد کرده اند ولی قبل از ورود به این بحث و چگونگی این مشکلات به دو نکته اشاره می کنیم: اولاً به موجب مفاد قانون مالیات های مستقیم، واحدهایی که جدیداً ایجاد می گردند مشمول معافیت می شوند. چنانکه به موجب ماده ۱۳۲ قانون مالیات های مستقیم اصلاحیه سال ۱۳۸۰ درآمد ابرازی، مشمول مالیات ناشی از فعالیت های تولیدی و معدنی در واحدهای تولیدی یا معدنی در بخش های تعاونی و خصوصی که از اول سال ۱۳۸۱ به بعد از سوی وزارتخانه های ذیربط برای آنها پروانه بهره برداری صادر یا قرارداد استخراج و فروش منعقد می شود، از تاریخ شروع بهره برداری یا استخراج به میزان ۸۰ درصد و به مدت چهار سال و در مناطق کمتر توسعه یافته به میزان ۱۰۰ درصد و به مدت ده سال از مالیات موضوع ماده ۱۰۵ معاف هستند. بدین ترتیب ملاحظه می شود کارآفرینان در آغاز فعالیت خود که نیاز به پشتیبانی دارند از معافیت استفاده می کنند. ثانیاً با اصلاحاتی که در سال ۱۳۸۰ در قانون مالیات های

مستقیم به عمل آمد و میزان مالیات ها کاسته شد روش های وصول نیز تلطیف گردید که به میزان زیادی مشکلات و موانع کارآفرینان رفع گردید. معذک بسیاری از کارآفرینان و مدیران در عمل با مشکلاتی در این راستا مواجه اند، بر همین اساس است که آدم اسمیت اقتصاددان معروف چهار شرط اساسی برای مطلوب بودن مقررات مالیاتی بیان داشته است که عبارتند از:

اصل عدالت مالیاتی: مالیات باید بر اساس توانایی پرداخت وصول گردد تا عادلانه باشد.

اصل ثبات: قوانین و مقررات مالیاتی باید از ثبات نسبی برخوردار باشند.

اصل سهولت و به موقع بودن: مالیات باید هم برای مؤدیان و هم دستگاه مالیات گیرنده سهل الوصول باشد.

● اصل صرفه جویی: مالیات باید از نظر هزینه های وصول مقرون به صرفه باشد و از وصول مالیاتی که هزینه خود را تأمین نمی نماید خودداری شود.

جهت پیش بینی های لازم در این راستا مقرراتی در قوانین مالیاتی در زمینه وظایف مؤدیان، تنظیم صورت حساب ها، گردآوری، انواع مختلف مالیات ها، تنظیم مدارک مربوط، تکمیل اظهارنامه و ترازنامه سود و زیان، رسیدگی به مدارک و اسناد، مراجع حل اختلاف مالیاتی، ضمانت اجرایی و جریمه های مالیاتی وضع گردید.

بدین ترتیب ملاحظه می شود علیرغم اصلاحاتی که در قانون مالیات ها به عمل آمده و با وجود دوران معافیت در آغاز کار، همچنان مشکلات و موانعی در راه کارآفرینان ایجاد می کند.

۵) قانون تعزیرات حکومتی: یکی دیگر از موانعی که به طور غیرمستقیم بر بازار کار و نهایتاً بر شرایط کارآفرینان تأثیر منفی می گذارد و مشکلات و موانعی برای آنان ایجاد می کند، قانون تعزیرات حکومتی است.

شکی نیست که کنترل و نظارت دولت بر واحدها و مؤسسات اقتصادی به منظور جلوگیری از یک رشته اعمال خلاف از جمله افزایش قیمت ها، اختفای کالا و امتناع از فروش آن، فروش کالاهای فاسد و امثال آن بسیار لازم و ضروری است ولی اعمال نظارت ها و مجازات ها بیش از آن که به طریق دستوری و مکانیکی باشد، باید به نحوی تنظیم گردد که مشکل و مانعی برای واحد و بنگاه اقتصادی به ویژه کارآفرینان ایجاد ننماید. مسأله مهم در این رهگذر آن است که به موجب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مرجع اصلی رسیدگی به تخلفات و دادگستری است و دادگاه ها و دادگستری ها صلاحیت رسیدگی به این گونه تخلفات را دارند. حال آن که در اجرای قانون تعزیرات حکومتی، دادگستری هیچ گونه نقشی ندارد. ■